

Інноваційна діяльність

Технологічний та методичний аспекти
впровадження інновацій у закладах та
установах освітньої галузі

ІС
ТЬ
ЯК
ОЗ
НА
КА
СУ
ЧА
СН
ОС
ТІ

Причини реформуванн я освітньої галузі

Між системою освіти і новими умовами життя виник розрив

Традиційна школа, орієнтована на знання, уміння і навички, не встигає за темпами їх нарощування

Сучасна школа недостатньо розвиває здібності, необхідні їй випускникам для самовизначення у майбутньому

Традиційна система освіти породила невміння і небажання дітей вчитися, самостійно здобувати знання

Сучасна школа не розвиває життєві компетентності, не формує соціальну мобільність, здатність до змін

Інноваційна діяльність

Поняття
“інновація”

Інновація - вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності (Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності // Директор школи. – 2001. - № 4. – С. 7)

Алгоритм упровадження інновацій

Вивчення завдань, передбачених
нормативними
документами

- Аналіз практики і зіставлення отриманих у його процесі даних із соціальними вимогами
- Моделювання еталонних результатів, яких очікують результати перетворення педагогічної практики
- Пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені
- Розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності впровадження нового
- Відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів тощо
- Встановлення зв'язку з авторами

Інноваційна діяльність

Класифікація педагогічних нововведень (за І.М. Дичківською)

У змісті освіти (оновлення змісту навч. програм, підручників, посібників)

У технології навчання та виховання (оновлення методик навчання та виховання)

В організації педагогічного процесу (оновлення форм і засобів здійснення навчально-виховного процесу)

В управлінні освітою (оновлення структури навчального закладу)

В освітній екології (будівництво, інтер'єр приміщень)

Класифікація технологій

Головне призначення

Освітня технологія
передбачає загальну
стратегію
розвитку освіти: концепції
освіти, освітні закони,
освітні системи

Навчальний матеріал подається

Педагогічна технологія
відображає модель навчально-
виховного та управлінського
процесів
у ЗНЗ, об'єднує в собі їх зміст,
форми, і засоби

Суть технології

Може скластися думка,

навчання за даною моделлю

Технологія навчання (виховання, управління)
моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу
(поняття) в межах відповідного навчального
предмета, теми, питання

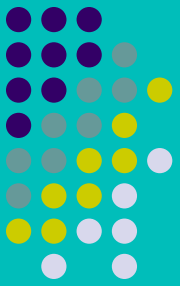
Інноваційні педагогічні технології

Перелік

- ✓ Технологія “прямого викладання”
- ✓ Технологія кооперативного навчання
- ✓ Технологія особистісно зорієнтованого навчання
- ✓ Технологія інтенсивного навчання (укрупнення частин)
- ✓ Технологія розвивального навчання
- ✓ Технологія інтерактивного навчання
- ✓ Технологія проектного навчання
- ✓ Технологія модульного навчання
- ✓ Технологія комбінованого уроку

Педагогічні технології повинні сприяти співробітництву, давати можливість дійсно реалізувати особистісно зорієнтоване навчання

Специфіка сучасного уроку

- Гуманітарний потенціал і гуманізація навчання
- Варіативність і гнучкість структури
- Спрямованість на особистість учня
- Технологізація процесу навчання
- Розвивальний характер навчання
- Повне засвоєння нового матеріалу на уроці
- Оптимізація форм роботи на уроці

Озна
ки

Особ
ли
-
вості

- Сучасний урок – це урок демократичний
- Він проводиться не для учнів, а разом з ними
- Його характеризує не навчання словом, а навчання справою

Сучасний урок

Вимоги до сучасного уроку

Класифікація за В. Онищуком

Виховні

Забезпечують реалізацію виховних функцій навчання

Дидактичні

Полягають у визначенні мети, організації навчання та контролю

Гігієнічні

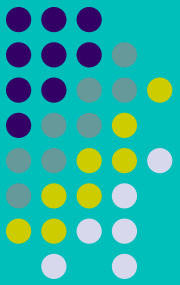
Забезпечують умови, що не зашкоджують здоров'ю учнів

Техніка безпеки

Передбачають дотримання правил техніки безпеки

Психологічні

Передбачають врахування психологічних особливості дітей, їх навчальних можливостей, формування позитивної мотивації до навчання.

Засвоєння
нових знань

Узагальнення і
систематизації
знань

Формування
умінь і навичок

**Основні типи
уроків
В. Онищука**
(за дидактичною
метою)

Перевірки знань,
умінь і навичок

Застосування
знань,
умінь і навичок

Комбінований

Класифікація уроків

Основні типи уроків О. Поментун, Л. Пироженко

(за дидактичною
метою, технологією і
засобами навчання)

Вивчення нового матеріалу

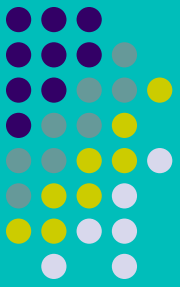
Формування і вдосконалення
умінь і навичок

Закріплення і застосування знань,
умінь і навичок

Узагальнення і систематизації знань

Контролю та корекції знань,
умінь і навичок

Недоліки сучасного уроку

Недоліки в організації уроку

- Недостатнє знання типів уроків та їх структури
- Відсутність системного підходу до вивчення теми
- Недостатнє володіння педагогічною технікою, що призводить до шаблонної структури уроків, їх одноманітності
- Недостатність знань в галузі сучасних методів навчання, невміння здійснювати їх раціональний відбір для конкретного уроку
- Недостатність знань психологічних основ уроку (планування, реалізація плану, контроль, корекція) та психологічних особливостей дітей
- Перевантаженість уроку (змістом матеріалу, другорядними фактами, недостатнім використанням підручника)
- Відсутність умов для організації самонавчання, самореалізації особистості
- Недостатнє використання нових інформаційних технологій

Мета уроку

Цілепокладання

Процес формування мети з урахуванням програми з предмета, потреб, інтересів, ресурсів і можливостей учасників діяльності

Ціlereалізація

Процес, у ході якого ціль із внутрішньої мети людини переходить у наслідок – результат діяльності

Мета уроку – основа ефективної діяльності не тільки вчителя, а й учнів. Вона визначає характер їх взаємодії, реалізується в їх спільній діяльності і досягається тоді, коли до цього прагнуть обидві сторони.

Тому **мета уроку повинна ставитися перед класом в учнівському варіанті** та доводитися до рівня розуміння та прийняття школярами.

Класифікація принципів

Щоб урок досяг цілі, був розвивальним і враховував особистісні якості школяра, він повинен конструюватися та проводитися на основі принципів, наслідування яких дасть змогу виховати всебічно розвинену та соціально зрілу людину

**Класифіка
ція
принципів**

Загального характеру (дидактичні, психологічні)

Специфічні (характерні для певних технологій:
модульної, креативної та ін.)

Психологічні принципи

Класифікація за Л. Фрідманом

Принцип
самодіяльності
учнів

Урок організовується у формі самодіяльності учнів, тобто їх діяльності з розрахунку на певну вигоду чи винагороду

Принцип
самоорганізації

Головне в роботі вчителя – навчити учнів умінь і навичок раціонально вчитися, тобто здійснювати власну діяльність в оволодінні знаннями

Принцип
розвитку
особистості

Це врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, рівня їх підготовки до подолання труднощів

Принцип
формування
колективізму

Організація навчального процесу на уроці шляхом залучення учнів до безперервної колективної діяльності

Психологічні принципи

Класифікація за Л. Фрідманом (продовження)

Принцип рольової участі

Щоб навчальна діяльність набувала колективного характеру, учні мають бути наділені певними ролями, які є для них посильними, цікавими та сприяють розвитку творчості й ініціативи

Принцип відповідальності

В учнів має бути сформоване почуття відповідальності, яке передбачає дотримання певних вимог:

- учень має відповідати не вчителю, а своїм товаришам; учитель – це остання інстанція;
- відповідальність перед колективом передбачає контроль та оцінку своєї роботи; учитель же вчить методам контролю й оцінювання;
- самоконтроль потребує від учнів знання цілей і планів діяльності, а також критеріїв оцінювання;
- контроль має бути гласним, відкритим для всіх.

Дидактичні принципи

- Принцип наочності
- Принцип активності та самостійності
- Принцип доступності та посильності
- Принцип міцності знань
- Принцип систематичності та послідовності
- Принцип науковості
- Принцип зв'язку теорії з практикою
- Принцип виховання в процесі навчання
- Принцип індивідуального підходу
- Принцип оптимізації

Методи
навчання

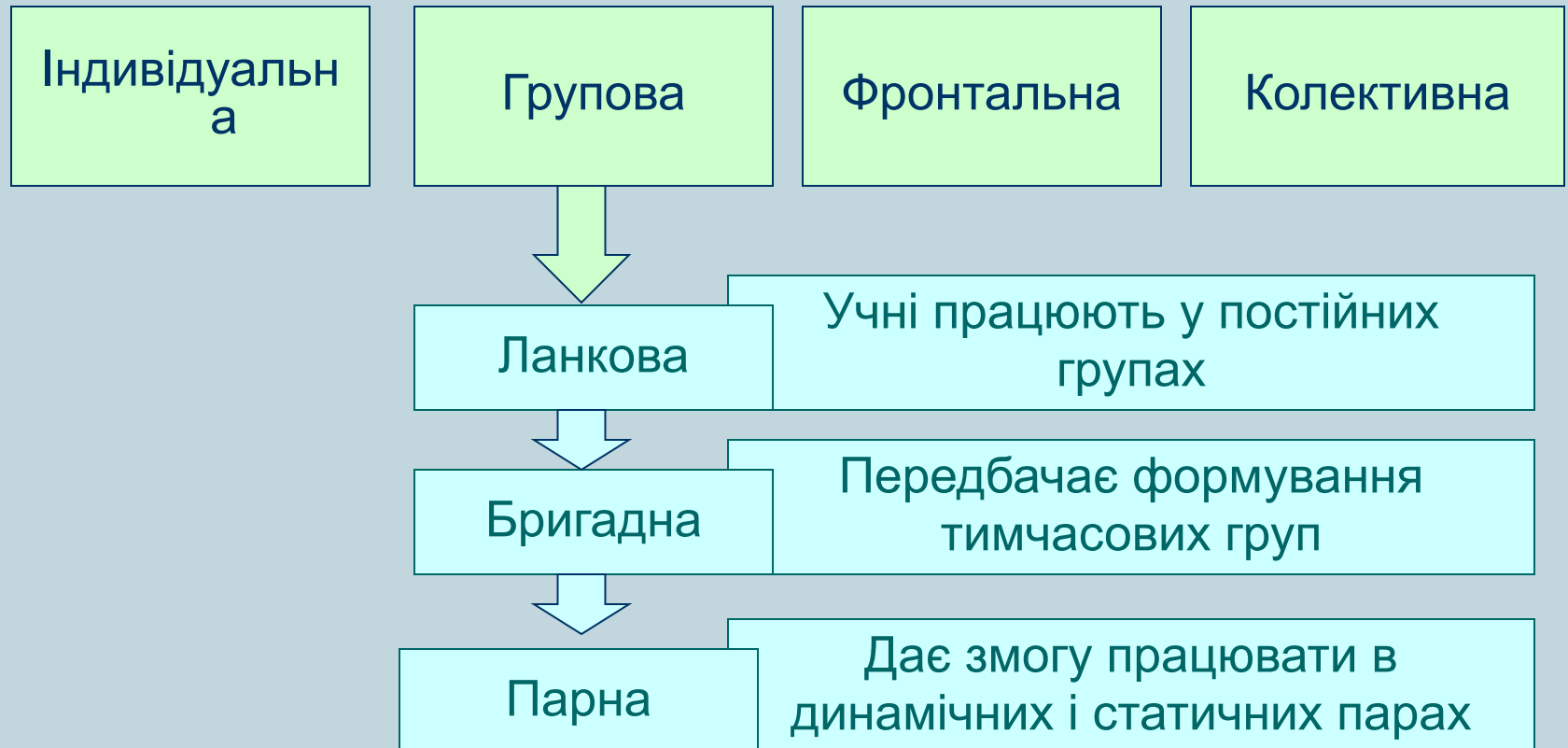
Зальнопедагогічні методи

Методи
навчання

Система послідовних дій учителя, що організовує пізнавальну і практичну діяльність учнів

Види навчальної діяльності

Технологія “прямого викладання”

Головне призначення “прямого викладання” полягає у викладенні вчителем основних положень, які вивчаються в межах навчальної дисципліни

Навчальний матеріал подається невеликими порціями з періодичною перевіркою ступеня розуміння його змісту учнями та залучення школярів до практики із застосування набутої інформації

Суть технології

Може скластися думка, що роль учнів у навчанні за даною моделлю полягає в пасивному слуханні. Це так, якщо модель використовується непрофесійно. Коли ж учитель постійно активізує клас, планує практичні вправи, під час виконання яких формуються практичні вміння й навички, ефективність уроку може бути досить високою

Структура уроку за технологією “прямого викладання”

1. Орієнтація

Повторення вивченого, повідомлення теми і завдань, планування, мотивація

2. Подання нового матеріалу

Подання матеріалу невеликими порціями; наведення прикладів; моделювання ситуацій; повторне пояснення складних моментів; перевірка розуміння основних положень

3. Структурована практика

Виконання разом з учнями вправ або аналіз певних прикладів

4. Керована практика

Самостійне виконання завдань під керівництвом учителя

5. Самостійна практика

Самостійне виконання вправ без утручання вчителя

6. Перевірка розуміння

Перевірка в ході уроку або у вигляді підсумкового тесту чи невеликого контролюючого завдання

7. Підсумок уроку

Зосередження уваги на найголовніших моментах теми

Переваги і недоліки навчання за технологією “прямого викладання”

Переваги

- Підсилення акцентів на меті здобуття знань
- Ефективність при навчанні предметів, провідною ціллю яких є набуття знань
- Високий ступінь контролю з боку вчителя
- Ефективне використання часу
- Можливість підвищення самооцінки учнів

Недоліки

- Іноді пасивна участь учнів у процесі навчання
- Високий рівень структурованості та повний контроль з боку вчителя не створюють достатньої мотивації для всіх учнів

**Суть
технології**

В основу кооперативного навчання покладено роботу учнів у малих групах, яке побудоване таким чином, що основна відповідальність за пізнавальний процес лежить на самих учнях

**Характерні
ознаки**

- Взаємозалежність і безпосередня взаємодія
- Особиста відповідальність
- Міжособистісне спілкування та вміння працювати в малій групі
- Групова обробка інформації
- Спільна винагорода, а не окремим членам групи

Структура уроку в кооперативному навчанні

**Підготовчий етап
(прийняття
рішень)**

Визначення мети; розподіл учнів у групи, щоб вони були неоднорідні за складом: статтю, рівнем підготовки, нахилами

“Запуск” уроку

Пояснення основних понять; ознайомлення з порядком роботи; коментар завдань; організація взаємодії всередині груп; опис критеріїв успіху

**Контроль і
допомога учням**

Допомога в розподілі ролей; з'ясування правильності розуміння завдань; допомога окремим групам при потребі

**Оцінювання та
аналіз результатів**

Публічна презентація результатів груп; обговорення та оцінювання; аналіз результатів; підсумок

Переваги і недоліки кооперативного навчання

Переваги

- Високий рівень самостійності в роботі
- Більш високі результати в оволодінні знаннями та навичками
- Збагачення досвіду спілкування
- Створення умов для мотивації, інтересу, підвищення самооцінки в навчанні
- Сприйняття інформації учнями різних типів

Недоліки

- Недоцільність застосування при вивченні складного матеріалу
- Можливість порушення дисципліни
- Труднощі в оцінюванні роботи кожного учня
- Можливість відволікання уваги на розв'язання побічних проблем

Урок за технологією ОЗОН

Сутність ОЗОН

Створення умов для

Особистісного
розвитку
школяра

Формування
ЖИТТЄВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Опертя на
суб'єктний
досвід

Суб'єкт-
суб'єктні
відносини

Діяльнісна
основа

Визначається
ціннісно-сміслове
ставлення учня до
виучуваного
матеріалу

Учень визначає
зміст, цілі, форми
діяльності,
рефлексує та
оцінює її

Школяр учиться
самостійно
здобувати і
застосовувати
знання

Технол
огії
навчан
ня

Структура особистісно орієнтованого уроку

Мотивація
навчання

Забезпечення емоційної готовності до уроку;
актуалізація суб'єктного досвіду та опорних
знань

Цілевизначення
та планування

Визначення разом з учнями особистісно
значущої мети та очікуваних результатів
діяльності

Опрацювання
навчального
матеріалу

Організація учнів на здобуття знань; залучення
до продуктивної діяльності; керування
поліфункціональним спілкуванням

Рефлексія та
оцінювання

Аналіз результатів роботи та способів їх
досягнення;
стимулювання внутрішньої позитивної мотивації
навчання; домашнє завдання, його інструктаж

Цілі
уроку

- Чи були забезпечені мотиваційна готовність і позитивний настрій?
- Чи актуалізував учитель суб'єктний досвід учня?
- Наскільки конкретно були сформульовані цілі уроку?
- Чи обговорювалися вони з учнями?
- Чи мали учні можливість внести свої зміни і доповнення до пропонованого переліку цілей?
- Чи стали цілі особистісно значущими для школярів?

**Форми спілкування
і роботи**

- Чи був учитель толерантним у стосунках з учнями?
- Яка форма спілкування переважала: монолог, діалог, полілог?
- Які форми роботи переважали: фронтальна, індивідуальна, парна, групова, кооперативна?
- Чи були запропоновані різні види завдань?
- Які із завдань переважали: репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі, творчі?

Способи діяльності

- Чи стимулювалися школярів до самостійного їх вибору і форм виконання?
- Чи виявлялися найбільш особистісно значущі способи навчальної діяльності учнів?
- Чи враховувалися індивідуальні пізнавальні можливості, темп і стиль навчальної діяльності учнів?
- Чи надавалася допомога учням, які не встигають за темпом роботи класу?
- Чи створювалася ситуація успіху на уроці?

Аналіз особистісно орієнтованого уроку

- Чи диференціювалися домашні завдання, можливість їх вибору?
- Чи аналізувалися домашні завдання?
- Чи обговорював учитель з учнями підсумок уроку (що дізналися, що сподобалося, що ні, що хотілося б повторити на наступному уроці)?

Дома
шне
завда
ння

- Чи проводилося оцінювання процесу виконання завдань?
- Які форми для цього застосовувалися: самоконтроль, взаємооцінка, колективна думка, якісь інші?
- Чи оцінював учитель оригінальність суджень, правильність та раціональність шляхів розв'язку проблем?
- Чи набували учні навичок цілевизначення, планування, рефлексії, оцінювання?

Рефл
ексія

Технологі
ї
навчання

Технологія вивчення мови укрупненими частинами

Теорети чний аспект

Вимагає групування і подачу теорії у вигляді укрупнених частин, блоків (опорний конспект як одна з форм)

Передбачає багаторазове повторення теоретичного матеріалу в найрізноманітніших формах

Сприяє залученню в навчальний процес не лише інформації, яку учень отримує з підручника чи від учителя, а й ту, яку він одержує від партнера у спілкуванні

Вивільняє навчальний час для виконання системи практичних завдань і вправ, спрямованих на свідоме й міцне засвоєння теорії і формування на цій основі компетенції

Направлена на комплексний розвиток особистості учня: розкриття резервів пам'яті, інтелектуальних можливостей, творчого потенціалу

Технологія вивчення матеріалу укрупненими частинами

Змістов
ий
аспект

Опорний конспект – це навчальний матеріал кількох параграфів, між якими існує певний зв'язок, поданий у стислому вигляді за допомогою опорних сигналів.

Функції опорних конспектів:

- допомагають сформуванню у дітей цілісного уявлення про тему;
- є зразком стислої передачі матеріалу, завдяки чому дозволяють набагато збільшити його обсяг засвоєння на уроці;
- сприяють розвитку логічного мислення, монологічного мовлення, особливо усного;
- вивільняють час для формування практичних умінь і навичок у процесі виконання різного роду вправ;
- забезпечують вищу якість знань, їх системність.

Технологія
ї
навчання

Технологія вивчення матеріалу укрупненими частинами

Структу
рний
аспект

Найбільш уживані типи уроків

Урок
засвоєнн
я
нових
знань

Урок
осмислення
та
усвідомлен
ня
знань

Урок
формуван
ня
умінь та
навичок

Урок
контрол
ю
та
корекції
знань

Урок
розвитку
зв'язного
мовлення

Урок
аналізу
письмови
х
робіт

Технологі
ї
навчання

Технологія вивчення матеріалу укрупненими частинами

Процес
уальни
й
аспект

Зразок
календарного
планування
уроків з теми
"Однорідні
члени
речення"
(8 клас)

Урок 1. Речення з однорідними членами.
Складання (сприйняття) опорного конспекту

Урок 2. Речення з однорідними членами.
Засвоєння та усвідомлення опорного конспекту

Уроки 3-5. Речення з однорідними членами.
Тренувальні вправи

Урок 6. Контрольна робота з теми "Речення з
однорідними членами"

Техно
логії
навчан
ня

Технологія розвивального навчання

Розвивальне навчання розуміють як активно-діяльнісний спосіб навчання, під час якого враховуються та використовуються закономірності розвитку дитини

Провідними цілями навчального процесу є розвивальні

Розвивальне навчання відбувається в зоні найближчого розвитку дитини (Л. Виготський виділив два рівні в розвитку дитини:
1) сферу актуального розвитку (уже сформовані якості);
2) зону найближчого розвитку (види діяльності, які дитина ще не в змозі виконати самостійно, але може це зробити з допомогою вчителя)

- Цілеспрямований розвиток дитини на основі комплексної розвивальної системи
- Провідна роль теоретичних знань
- Навчання на високому рівні складності
- Просування у вивченні матеріалу швидким темпом
- Усвідомлення дитиною цінності процесу навчання
- Включення до процесу навчання не лише раціональної, а й емоційної сфери
- Проблематизація змісту
- Індивідуальний підхід
- Розвиток усіх дітей як з низьким, так і з високим рівнем навчальних можливостей
- Рушійна сила навчання – пізнавальний процес

Техно
логії
навчан
ня

Особливості уроку за розвивальною технологією

Хід пізнання –
“від учнів”

Гнучка структура

Перетворювальний характер
діяльності учнів:
спостерігають, порівнюють,
групують, класифікують,
роблять висновки

Інтенсивна самостійна
діяльність учнів, пов'язана
з емоційним
переживанням,
творчістю, допомогою та
поцінуванням учителя

Створення ситуацій
спілкування, яке дозволяє
кожному проявити
ініціативу,
самостійність

Коллективний пошук,
скерований учителем

Структура уроку за розвивальною технологією

До уроків розвивального навчання можна віднести урок-майстерню, в основу якого покладено переконання в тому, що учні здатні самі здобувати знання. Цей урок передбачає такі етапи:

Індукція (наведення) – створення емоційного настрою (індуктором може бути слово, образ, фраза, предмет, звук, мелодія, текст, малюнок - те, що може викликати почуття); повідомлення теми та завдань.

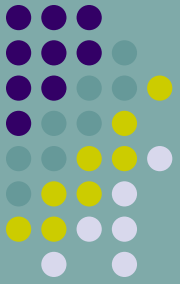
Самоконструкція – індивідуальне створення гіпотези виконання завдання, проекту.

Соціалізація – усе, що зроблено індивідуально, у парах, групах, має бути винесене на обговорення. Думки всіх з цього приводу враховуються.

Афішування – вивішування робіт учнів у вигляді малюнків, текстів, схем, проектів. Усі ходять по класу, ознайомлюються.

Розрив – усвідомлення учнями невідповідності старих знань новим, внутрішній емоційний конфлікт, виходом з якого є заглиблення у проблему, пошук відповідей.

Рефлексія – вираження почуттів, що виникали в ході роботи.

Створює умови для розвитку творчих здібностей учнів, формування мовної особистості

Вимагає послідовності і наступності навчальних дій та операцій

**Суть
інтерактив
ного
навчання**

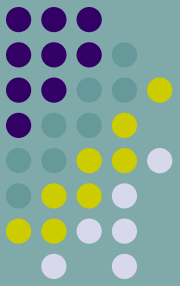
Забезпечує суб'єктивізацію й оптимізацію навчального процесу

Реалізується шляхом застосування інтерактивних форм і методів навчання

Передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, колективного розв'язання навчальних і життєвих проблем

Специфіка інтерактивного уроку

Правила організації інтерактивної роботи на уроці

- ✓ До роботи залучаються всі учні
- ✓ Необхідно дбати про психологічну підготовку учнів, стимулювання за активну роботу
- ✓ Продуктивною є робота в малих групах; кожен має бути почутий
- ✓ Усі матеріали для групової роботи готуються заздалегідь
- ✓ Необхідно проявляти терпимість до будь-якої точки зору
- ✓ На одному уроці застосовувати 1-2 інтерактивні прийоми

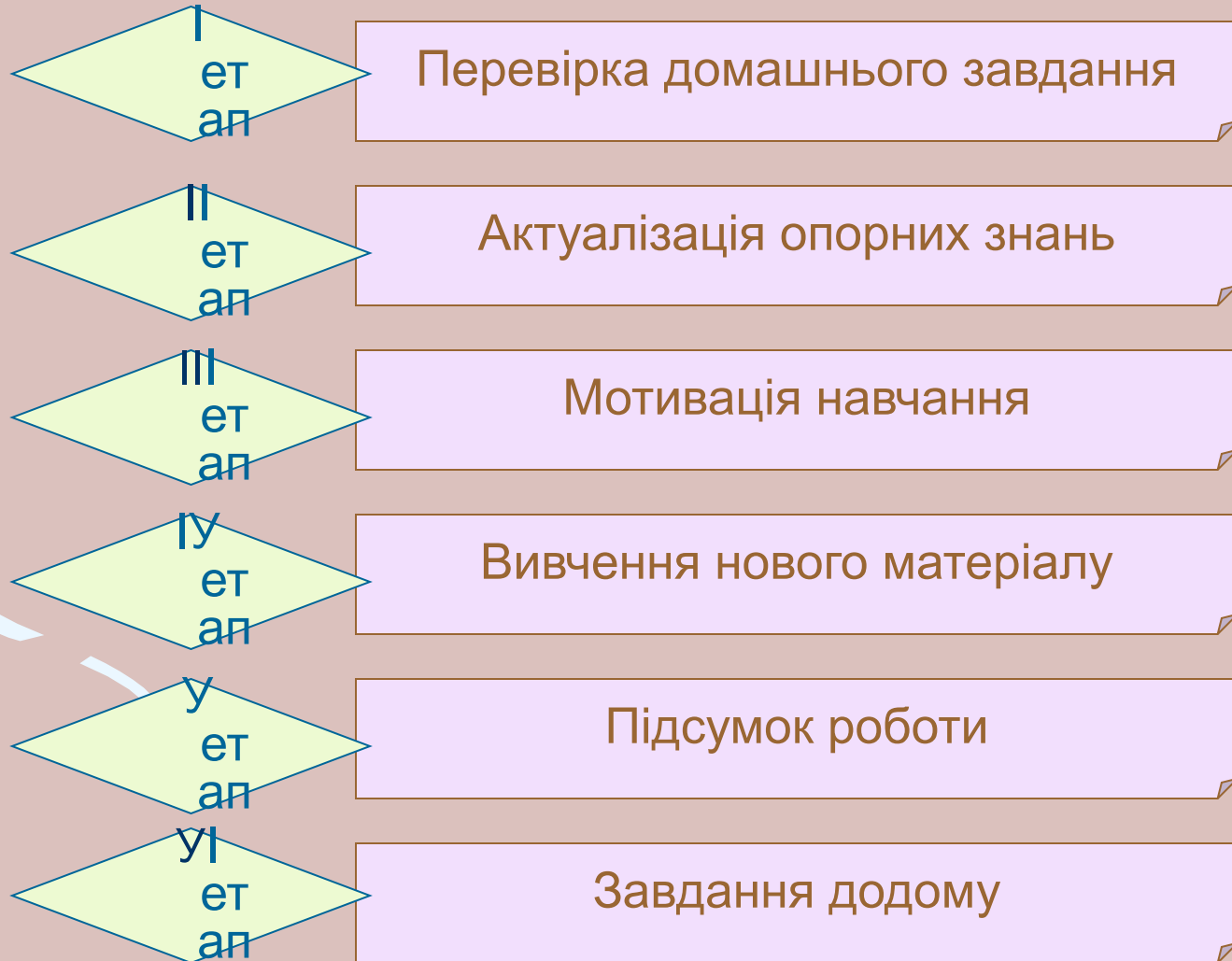
Інтерактивне навчання, на думку Є. Коротаєвої, - це навчання, “занурене у спілкування”.

Структура інтерактивного уроку

Техно
логія
навчан
ня

Комбінований урок

Схема аналізу уроку мови

Загальна характеристика

- Дата, клас, предмет, учитель.
- Тема уроку та його мета.
- Мета відвідування.
- Місце уроку в системі інших уроків з теми.

Структура уроку

- Тип уроку і структура.
- Відповідність структури даному типу.
- Доцільність саме такої структури.

Обладнання

Наявність, доцільність і правильність використання.

Зміст уроку

- Відбір змісту та обсягу матеріалу на кожному етапі уроку відповідно до теми, мети та завдань.
- Виділення основного, що підлягає обов'язковому засвоєнню.
- Реалізація змістових ліній.
- Забезпечення комунікативно-діяльнісного підходу.
- Текстова основа навчання мови.

Схема аналізу уроку мови

Методичне забезпечення

- Використані методи, засоби і прийоми, їх доцільність і правильність використання.
- Питома вага інтерактивного навчання.
- Види діяльності для здобуття і застосування знань.
- Форми роботи, їх доцільність.
- Самонавчання, особистісна орієнтація його.
- Робота над помилками.

Технологізація навчання

- Використання сучасних технологій навчання, їх результативність.

Педагогічна діяльність учителя

- Раціональність постановки мети і завдань уроку.
- Уміння мотивувати навчання та організувати учнів на роботу.
- Створення умов для розвитку особистості учня.
- Використання виховного потенціалу уроку.
- Особистісно орієнтований підхід до дітей.
- Організація контролю навчальних досягнень.

Схема аналізу уроку мови

Навчальна
діяльність учнів

- Готовність до уроку.
- Активність на різних етапах уроку.
- Формування умінь самонавчання.
- Уміння рефлексувати власну діяльність.

Обладнання уроку

- Оснащення уроку літературою, наочністю, ТЗН.
- Забезпечення учнів дидактичним матеріалом.
- Раціональність і доцільність засобів навчання.

Дотримання
вимог до уроку

- Дотримання вимог щодо культури мови вчителя й учнів, РЗМ школярів та орфографічного режиму.
- Забезпечення санітарно-гігієнічних норм.
- Створення відповідної психологічної атмосфери.

Схема аналізу уроку мови

Результативність
уроку

- Досягнення мети і завдань уроку.
- Рівень виконання запланованого.

Висновки та
пропозиції

- Загальний рівень уроку.
- Досягнення і прорахунки.
- Рекомендації щодо удосконалення роботи.